

AL GORE – CLINTONS FRAMTID?

SVEND DAHL

Al Gore är demokraternas starkaste kort i nästa presidentval. Men utgången är osäker då han saknar karisma. Den stora frågan är om kampanjchefen Bill Clintons popularitet räcker för att övertyga väljarna?

Strax efter att Lewinskyaffären blivit det enda samtalsämnet i Washingtons politiska kretsar, begav sig Bill Clinton och vicepresident Al Gore ut på en resa till Mellanvästern. Tanken var att presentera de förslag, om bl a satsningar på barnomsorg, som Clinton lagt fram i sitt tal till nationen några dagar tidigare. Men efter Lewinskyaffären hade resan också fått ett annat syfte, att avleda mediernas uppmärksamhet och visa på politisk handlingskraft.

I staden Champaign-Urbana i delstaten Illinois hade Gore i uppdrag att introducera Clinton för publiken. Förmodligen är det den enda gången en vicepresidents presentation av presidenten blivit förstanyhet på precis alla nyhetssändningar. När många

---

SVEND DAHL är projektledare på Timbro.

spekulerade om att Gore skulle distansera sig från Clinton, agerade han precis tvärtom. Det gick nämligen inte att ta fel på Gores lojalitet gentemot Clinton: "Han är landets president. Han är också min vän. Och jag vill att ni precis som jag sluter upp bakom honom och visar ert stöd", ropade Gore entusiastiskt till publiken.

Utan tvivel var det effektivt. Men samtidigt visade Gore två av sina stora brister. För det första att han på gott och ont är beroende av Clinton. Utan Clinton skulle han fortfarande tillbringa sina dagar i senaten, och utan Clinton skulle han sannolikt inte ha en chans att bli vald till president. För det andra visade han, när han med sin entoniga röst skrek ut sitt stöd för presidenten, att känslomässiga uttalanden knappast är hans starkaste sida.

I en tid då framgångsrika politiker måste kunna presentera korta emotionellt laddade budskap, kan det mycket väl bli Gores stela framtoning

som gör det omöjligt för honom att efterträda Clinton.

Kongressvalets vinnare

Däremot råder det ingen tvekan om att Gore var den store vinnaren i kongressvalet i november i år. Förutom Gores personlighet, som är och förblir ett problem, var det riktigt stora hindret för honom på vägen till Vita huset nämligen risken att Lewinskyaffären skulle försvaga Clintons ställning i opinionen.

Men i och med väljarnas tydliga avståndstagande från de konservativa republikanernas kampanj för att avsätta Clinton, har Gore återigen skaffat sig ett visst försprång jämfört med de republikaner som just nu överväger om de skall ställa upp i presidentvalet.

Al Gore har troligen det bästa utgångsläget en vicepresident någonsin haft. Han har inte bara varit vicepresident åt en synnerligen populär president, han har också kunnat spela en central roll i många av de politiska

beslut som bidragit till Clintons framgångar.

Medan många vicepresidenter mest fungerat som symbolfigurer, har Gore och hans stab deltagit i alla viktiga beslut. Han har haft ansvar för betydelsefulla politikområden, t ex ambitionen att göra byråkratin öppnare och effektivare, alltså det som brukar kallas "reinventing government". Och han var en av de ledande förespråkarna för den välfärdspolitiska reform som Clinton genomförde 1996.

Men framför allt är det, som den förre Clintonrådgivaren Harold Ickes konstaterade i *New York Times* för en tid sedan, tydligt att Clinton ser Gores seger i presidentvalet år 2000 som det stora kvarvarande projektet under sin presidentperiod.

Under 1999 kommer vi alltså att få se hur Vita huset förvandlas till en professionell kampanjorganisation i samma stil som den som givit Clinton segern i presidentvalen 1992 och 1996. Den enda skillnaden är att det nu är Gore som är kandidaten, medan Clinton är kampanjchef.

Även Hillary Clinton är tydligt engagerad i Gores ambitioner att nå presidentposten. Tillsammans med Clintonrådgivaren Sidney Blumenthal har Hillary Clinton blivit Clintonadministrationens främste tänkare när det gäller den sk "tredje vägen" – alltså försöken att tillsammans med bl a Tony Blair formulera en modern liberal vänsterideologi.

Och för att befästa den tredje vägen och den rörelse högerut som det

demokratiska partiet genomgått under Clinton, ser Hillary Clinton – som paradoxalt nog står för en mer traditionell och vänsterorienterad amerikansk liberalism – det som oerhört viktigt att Gore blir vald till president.

Saknar Clintons karisma

Men precis som hans lojalitetsförklaring visade, saknar Gore en av de egenskaper som gjort Clinton till en så framgångsrik politiker. Gore har helt enkelt inte den förståelse för vanligt folks drömmar och problem, som Clinton ständigt visar prov på.

Till viss del handlar skillnaden förmodligen om bakgrund. Clinton växte upp i en avkrok i Arkansas med en alkoholiserad pappa och ägnade sig sedan åt delstatspolitiken i Arkansas. Gore är däremot en produkt av Washington DC. Hans far var den liberale senatorn från Tennessee, Albert Gore, som blev känd p g a sitt motstånd mot Vietnamkriget. Al Gore växte alltså upp i Washington DC, och fick som barn sitta i knät på den tidens politiska elit. Efter militär-tjänstgöring i Vietnam och en kort tid som journalist valdes han till representanthuset, och några år senare till faderns gamla plats i senaten.

Som senator blev Al Gore känd för att tillhöra en grupp yngre demokratiska politiker – de sk Ataridemokraterna – som inte var särskilt intresserade av idéer, utan som i stället fascinerades av politikens tekniska lösningar.

Tydligast blev det kanske när Gore

på åttiotalet presenterade ett helt eget vapensystem, den så kallade Midgetmanmissilen. Ronald Reagan hade redan lagt fram ett förslag om att bygga en ny sorts missil utrustade med flera kärnvapenstridspetsar vardera. Men Gore ansåg att detta skulle leda till ökad sårbarhet vid ett eventuellt sovjetiskt anfall. Tanken med Midgetmanmissilen, som Gore försökte sälja in med hjälp av långa och avancerade tekniska beskrivningar, var att sprida ut stridsspetsarna på ett stort antal missiler, som skulle bli svårare för Sovjet att upptäcka och slå ut. Det hela slutade dock med att Gore röstade för båda missilsystemen.

I flera fall ledde hans tekniska analyser dock till att han bortsåg från viktiga principiella aspekter. Det fanns t ex en lång rad vetenskapliga och tekniska argument för varför Reagans rymdbaserade försvarssystem, SDI, eller stjärnornas krig, förmodligen var en både dum och riskfylld idé. Gore påpekade detta, och menade dessutom att SDI skulle resultera i en massiv sovjetisk upprustning. I stället ledde talet om SDI, som bekant, till att Sovjet en gång för alla insåg att de inte längre kunde hänga med i utvecklingen.

Gore och hans kollegor visste hur en missil fungerade, och de tog reda på om lasersystemen i SDI verkligen var möjliga att bygga. Ronald Reagan hade däremot inte en aning om hur missilerna fungerade i praktiken. Men han visste en sak, att kommunismen var en ondskefull ideologi. Genom att gömma sig i tekniken

missade Gore helt den grundläggande frågan – kommunismens inneborende aggressivitet.

Visserligen har fixeringen vid teknik successivt tonats ned under Gores tid som vicepresident. Storslagen teknisk retorik passar helt enkelt inte särskilt bra in i bilden av den pragmatiska Clintonadministrationen. Men det är fortfarande uppenbart att Gore älskar tekniska resonemang, som vilken annan politiker skulle göra vad som helst för att undvika, och att han trivs bäst när han får diskutera de senaste vetenskapliga rönen.

Varken höger eller vänster

Ändå går det inte att avfärda Gore som en oideologisk teknokrat. Tvärtom löper en röd tråd genom så gott som alla hans ställningstaganden. Men Gores ideologi handlar inte om höger eller vänster i någon traditionell bemärkelse, i stället handlar den om framtiden och om hur teknik och vetenskap kan förändra samhället. Ja, stundtals t o m om hur mänskligheten kan räddas från sig själv, bara den tar till sig vetenskapens och experternas budskap.

Allra tydligast blir detta förstås i Gores engagemang i miljöfrågan. Hans bok *Earth in the Balance*, som kom ut 1992, beskriver alla de vanliga miljöalarmen – växthuseffekten, ozonlagrets uttunning, cancerframkallande gifter o s v – och angriper politikernas oförmåga att göra något för att avvärja hoten. Men Gore skriver också att miljöhoten kan jämsställas med de totalitära ideologierna. På

samma sätt som kommunism och nazism hotade mänskligheten hotas vi i dag av en sämre miljö, resonerar Gore. Därför tvekar Gore i boken inte att jämsätta miljörelsen, t ex Greenpeace, med dem som gjorde

”

Under 1999 kommer vi alltså att få se hur Vita huset förvandlas till en professionell kampanjorganisation i samma stil som den som givit Clinton segern i presidentvalen 1992 och 1996. Den enda skillnaden är att det nu är Gore som är kandidaten, medan Clinton är kampanjchef.

”

motstånd mot nazismen. Samma år som boken kom ut pläderade han dessutom för det fullständiga avskaffandet av förbränningsmotorn.

Det är den här typen av uttalanden – och de är inte direkt ovanliga – som fått Gore att framstå som en miljöfundamentalist, helt i klass med Greenpeace, som tar varje liten miljöförändring, som intäkt för att uttala sig om den annalkande domedagen.

Men under Gores politiska karriär har det blivit uppenbart att det öknamn han fått av sina motståndare i miljödebatten – ”the ozone man” –

knappast är helt befogat. Gore är uppenbart anhängare av en oerhört extrem retorik i miljöfrågan, men när det väl kommer till praktisk politik har han visat sig mycket försiktig.

Det gällde inte minst under hans tid i kongressen, då han grundlade sitt rykte som alarmist i miljöfrågor. Han höll stora tal om uttunningen av ozonlagret, men var över huvud taget inte inblandad i den lagstiftning som tillkom p g a oron över ozonhållet. Som vicepresident har han agerat på samma sätt.

Gore har talat om växthuseffekten, men den enda lagstiftning på området som han varit med om att lägga fram var Clintons havererade energiskattereform från 1993. Sedan dess har han inte presenterat ett enda förslag som skulle minska utsläppen av växthusgaser

Utän tvivel är det Gores retorik i miljöfrågan som gjort att många slentrianmässigt placerar honom till vänster om Clinton. Men, med miljöfrågan som det stora undantaget, hamnar Gore i många sakfrågor snarare till höger om presidenten.

Vän av globalisering

När Clinton tvekade och slets mellan vänster- och högerfalangerna i sin regering, var det Gore som övertygade honom om att han skulle gå med på republikanernas välfärdsreform, som förde över ansvaret för välfärdssystemet till delstaterna. Och långt innan Clinton gjort budgetbalans till en viktig fråga för sin regering, drev Gore linjen att man borde rikta in sig

på att minska budgetunderskottet.

Ända sedan Gore försökte bli demokraternas presidentkandidat 1988 har han också förespråkade en aktiv amerikansk utrikespolitik. I skuggan av Vietnamkriget ansåg stora delar av demokraterna så sent som i slutet av 80-talet att USA skulle avhålla sig från militära engagemang i omvärlden. Gore utmanade denna syn och konstaterade, att det runt om i världen fanns intressen och värden som USA i varje läge måste vara berett att

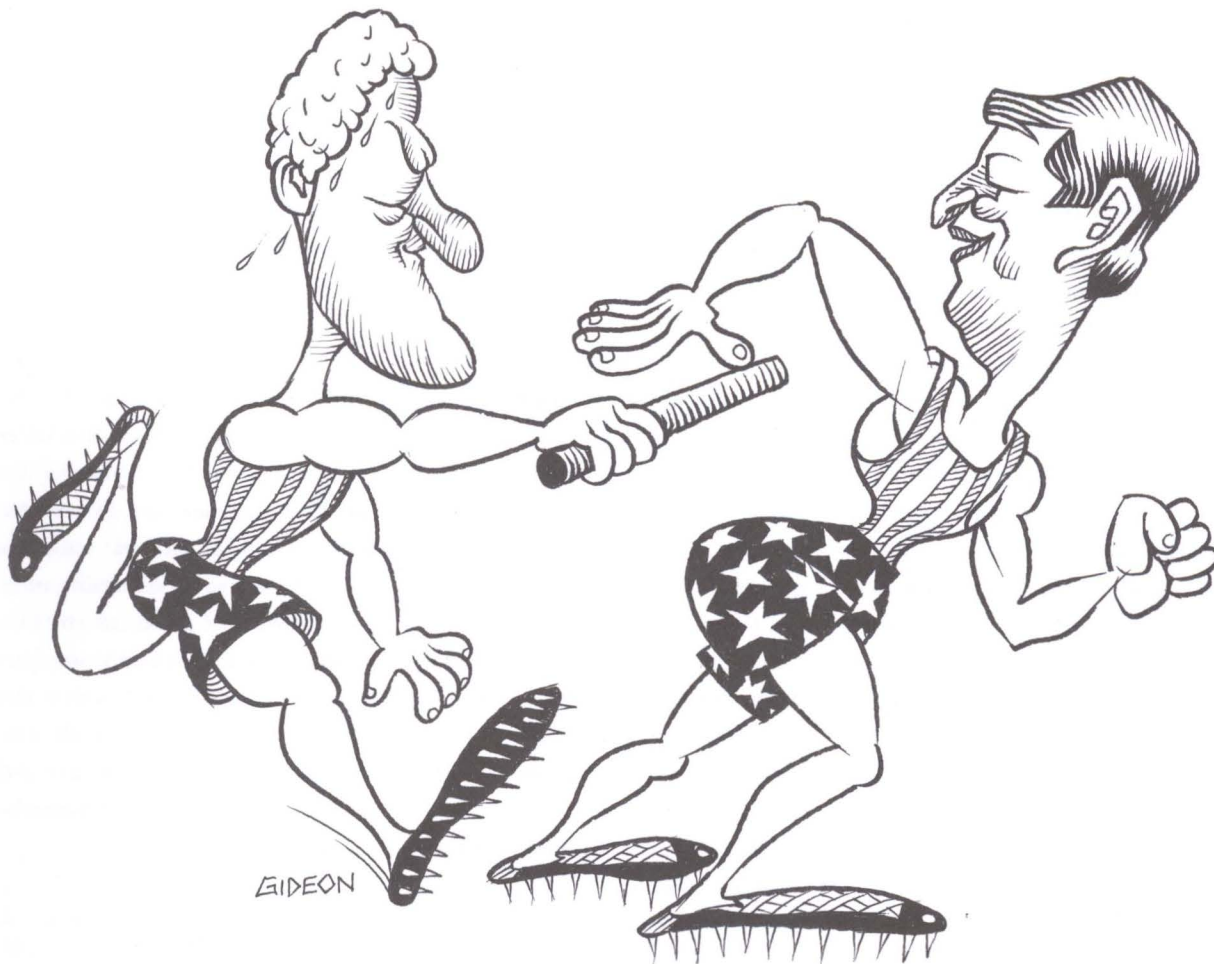
försvara. Det är en åsikt som han behållit som vicepresident, då han varit en pådrivande kraft bakom USA:s intervention i såväl Bosnien som Haiti.

Globalisering

En annan framtidsfråga, vid sidan om miljöpolitiken, som Gore engagerat sig i, är globaliseringen. Sedan kalla krigets slut har den amerikanska opinionen blivit allt mer protektionistisk. Både den nya generationen konservativa republikaner och de tra-

ditionella fackföreningsanknutna demokraterna ser den globala ekonomin som ett hot mot USA. Amerikanska företag kommer inte att kunna hävda sig i den internationella konkurrensen, och jobben kommer att flytta till Mexiko, hävdar protektionister från Pat Buchanan på högerkanten till demokraternas ledare i representanthuset, Richard Gephardt.

Clintonadministrationen har stått upp mot dessa strömningar och pekat

på globaliseringens möjligheter, samtidigt som man verkat för utökad frihandel i världen genom t ex det nordamerikanska frihandelsavtalet NAFTA. I detta arbete har Al Gore spelat en nyckelroll, inte minst när det gäller att offentligt bemöta protektionisternas argument.

Frihandelsvän?

När debatten om NAFTA rasade som hårdast 1993, var det t ex Gore som fick i uppdrag att ta debatten mot miljardären och förre presidentkandidaten Ross Perot, som profilerat sig som frihandelsmotståndare. Gore mosade Perots argument, och debatten framstår fortfarande som hans kanske främsta insats som vicepresident.

Det senaste året har många politiska bedömare emellertid varnat för att Gore, när presidentvalet närmar sig, skulle tona ner sitt engagemang för frihandel. Fackföreningarna, som är viktiga bidragsgivare till demokraterna, är de främsta motståndarna till frihandel, och de skulle förmodligen tveka inför tanken att ge sitt stöd till en kandidat som är starkt engagerad för globalisering. Det gäller inte minst om Richard Gephardt bestämmer sig för att ställa upp i de demokratiska primärvalen.

Ett tecken på att Gore försöker vinna fackföreningarnas stöd skulle kunna vara att han förra året var anmärkningsvärt passiv i en viktig fri-

handelsfråga. Republikanska och demokratiska protektionister i kongressen gjorde då gemensam sak, och röstade ner den s k fast-track-lagstiftningen, som skulle ha gett presidenten större befogenheter att förhandla fram frihandelsavtal utan kongressens medverkan.

Men det är ändå tydligt att Gore är en av USAs främsta anhängare av den globala ekonomin. När tyska Daimler-Benz i våras gick samman med Chrysler, reagerade många amerikanska protektionister med att fördöma det ökade utländska ägandet i amerikanskt näringsliv. Al Gore var däremot snabb att välkomna affären, som ett exempel på den globala ekonomins möjligheter. Och när han för en tid sedan uppträdde tillsammans med Daimler-Benz styrelseordförande Jürgen Schrempp passade han på att offentligt gratulera till affären.

Hotet är en stark republikansk kandidat

Inget tyder egentligen på att Gore skulle ändra Clintons frihandelsvänliga ekonomiska politik om han blir vald till president. Flera av de viktigaste rådgivarna på ekonomiområdet, t ex Gene Sperling och biträdande finansministern Larry Summers, förväntas t ex stanna kvar i en eventuell Goreadministration för att garantera kontinuiteten i den ekonomiska politiken.

Det lär heller inte bli Richard

Gephardts protektionism som blir det stora problemet för Gore i kampanjen år 2000. I slutet av november friades Gore dessutom från misstankarna om att ha använt olagliga finansieringsmetoder under valkampanjen 1996, något som annars kunde ha blivit en besvärlig fråga i presidentvalet. Däremot ser det ut som om Gore kommer att möta en stark republikansk kandidat. George W Bush, son till den förre presidenten och guvernör i Texas, är i dag den troligaste republikanske motkandidaten. Bush är en ny typ av republikan, som tonat ner det konservativa budskapet i moralfrågor, och i stället profilerar sig på ett sätt som påminner om Clintons, och som därför kan bli en svår motståndare. Men Gore har en stor tillgång. Han är vicepresident åt en extremt populär president, och de flesta väljarna vill uppenbart ha mer av Clintons politik.

Så även om Gore knappast är någon Clintonkopia kommer han för de flesta väljare att framstå som en tredje Clintonadministration, fast utan Clintons karisma och kommunikationsförmåga. Politiskt sett lär en Goreadministration heller inte innebära något annat än en naturlig fortsättning på Clintons åtta år som president. De republikaner som i dag konstaterar att de aldrig skulle rösta på Gore, men att han ändå kommer att bli en bra president, har förmodligen helt rätt.